

Атаманюк Зоя Миколаївна (Одеса) – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Університету Ушинського

ДУХОВНІСТЬ ЛЮДИНИ ЯК СКЛАДОВА ЇЇ СУТНОСТІ

Людина володіє багатьма різними якостями. Вона, насамперед, духовна істота, але їй властиво все те, що й іншим природним істотам: потреба у їжі, відтворенні собі подібних, інстинкти, певні почуття і т.д. і т.п. Людина також живе в системі суспільних зв'язків і відносин. Вона є істотою діяльною і діяльність розгортається в межах матеріального та духовного світу. Духовність людини не відділена, не відгороджена від інших її якостей. Так, фрейдизм показав, який великий вплив на все духовне життя людини має лібідонозна енергія, як вона, сублімуючись, виступає у вигляді багатьох духовних якостей, прагнень людини, як порушення законів цієї сублімації приводить до серйозних дефектів всієї духовної сфери людини – неврозів, психозів і т.і. Аналіз суспільних зв'язків людини розкриває багато важелів, які спонукають людину засвоювати духовні досягнення культури, постійно підтримувати високий статус цієї асиміляції. Звернення до діяльності людини розкриває процеси формування цілепокладання людської діяльності, багато аспектів становлення та розвитку понятійно-категоріального фонду. Можна сказати, що всі грані людського буття, життєдіяльність людини так чи інакше, обов'язково діють на духовний світ людини, преломлюються в ній.

Людина, яка розглядається у зв'язку з соціумом, можна аналізувати під різними кутами зору, саме людина пов'язана з іншими людьми системою відносин, вона – діяльна

матеріально-предметна істота, носій певної культури. Кожна з цих граней її буття і може бути взята за основу при аналізі людини. Враховуючи таку багатозначність, необхідно виділити якусь основну якість людини, те, що в першу чергу робить її людиною. На наш погляд, такою фундаментально-важливою якістю людини є її духовність. Вона є основою людини, вона пояснює природу людського буття, її визначаючу роль стосовно соціуму, саме в духовності методологічний ключ до розуміння людини як єдності загально- родового та індивідуально-інтимного. Звернення до аналізу духовності допоможе зрозуміти її значення в житті людини.

Можна виділити деякі основні аспекти духовності:

1) Всеохоплюючий характер духовності. Вона включає в себе раціональні та емоційно-афективні сторони, когнітивні та ціннісно-мотиваційні моменти, орієнтовані на зовнішні та внутрішні установки.

2) Духовність людини існує як ідеальність. Ідеальність в цілому характеризується тим, що зміст будь-яких явищ світу, суспільства інтеріоризується в чистому вигляді, звільнена від матеріально-предметних, просторово-часових характеристик свого буття. Людська духовність і є ідеальний світ, коли людина оперує ідеальними формами.

3) Духовність є суб'єктивним світом людини. Вона існує як внутрішнє, інтимне життя людини, вона розгортається в її ідеальному просторі і часі, виступає як особливість Я кожної конкретної людини.

4) Духовність як міра розвитку людини. Часто під духовністю розуміють міру розвитку в людині морально-етичних якостей, принципів, ступінь засвоєння досягнень духовної культури людства.

Що ж стосується загальних рис духовності, то це людський дух у всьому багатстві та взаємозв'язку її проявів, виражених в вербальних та ідеальних

невербальних формах, виступаюча як суб'єктивна внутрішня реальність людини. Духовність можна означити як духовне життя людини, її суб'єктивно-ідеальний світ.

Отже, ми виділили деякі грані людської духовності. Перша грань розкриває екзистенційний сенс духовності. Тут мова йде про те, що в духовності людина фіксує власне людське Я, усвідомлює, ідентифікує власне людське буття. Інша грань розкриває індивідуальну неповторність, унікальність людини. Саме в духовності втілюються, живуть, проявляються найбільш глибинні людські імпульси, прагнення людини. Третя грань розкриває релятивний сенс духовності. Мова йде про те, що в духовності людина виступає як суб'єкт відносин. Причому ці відносини проявляються двояко: зовні, до всього зовнішнього світу і всередину – як відношення до себе, власного Я. Четверта грань розкриває асиміляційно-акумулятивний сенс духовності. Тут мова йде про засвоєння, інтеріоризацію людиною великого багатства світу культури, про перетворення багатства на внутрішній зміст людини.

Звичайно ми розкрили не всі грані духовності. Людину ми розглядаємо і з позиції свого Я, своєї індивідуальності, своєї всезагальності, своїх відносин. Як відомо, визначень духовності велика кількість [2, с.5]. І кожне з них розкриває її сутність з певної позиції. Більшість визначень зводяться до того, що власне духовність є квінтесенцією людини. Духовність – це не якась риса людини, не якась властивість, не доповнення до людини. Це дещо інше. Духовність людини є те, що виділяє її із всього світу універсуму. «Духовність є інтегративна якість, яка відноситься до сфери сенсожиттєвих цінностей, яка визначає зміст, якість і направленість людського буття та «образ людини» у кожному індивіді» [1, с. 17].

На наш погляд, саме духовність людини найбільш повно виражає і характеризує людську сутність взагалі. Сутність людини насамперед в її духовності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буева Л.П. Человек, культура, образование в кризисном социуме //Л.П.Буева// Философия образования. – М.: ИНИМ РАО, 2010. – 233 с.
2. Платонов Г.В. Духовность и наша жизнь //Платонов Г.В., Косичев А.Д. Проблема духовности личности (состав, типы, назначение) // Вестник Московского университета. Сер.7. Философия. - 1998. - № 3. - С. 16-33.